ROLL DESCRIPTIONS

ROLL NO. WITH CENTRE CODE 0010490

DATE OF FILMING 06-08-92

NAME OF THE CENTRE/COLLECTION Saraswati Bhawan Library, Varanasi

DETAILS OF CATALOGUE (SUB/VOL.) Veda.

LANGUAGE Sanskrit.

SCRIPT Bengali, Devanagari

MATERIAL Paper

TOTAL FRAMES 600

ORIGINAL FILM USED Kodak

FOOTAGE

RETAKES INFORMATION

MSS. NO.	FOLIO NO.	REMARKS
—	—	—

Indira Gandhi National Centre for the Arts

क्रम सं० १३५

विषयः कर्मकाण्ड

प्रवेश सं० ३४११५

ग्रन्थकार

नाम शान्ति प्रदीपा व्रतकं

पत्र सं० १-५

अक्षर सं० (पंक्तौ) २५

पंक्ति सं० (पृष्ठे) १५

श्लोक सं०

लिपिः दे.ना.

आधारः का.

आकारः ७.६.X४.५.

वि० विवरणम् पू.

बी० एस० यू० पा०---७७ एस० सी० ई०---१९५१---५० ०००

१. १० / २७१

008971

॥श्रीगणेशाय नमः॥ सूत उवाच॥ पुरा वृत्रादिभिर्दैत्यैर्वृत्ते भीमे महाहवे॥
हताः शक्रेण नमुचिरपापेनैनवेव लोः॥१॥ दैत्यान्यकापि तान्दृष्ट्वा कालज्ञया मा
नान्रेसुरैर्दर्शितः॥ वृत्रः कोपपराविष्टो देवान्पीडुमयायया॥२॥ कालाग्नि
रुद्रसदृशः रूपश्चैकोसौ महातेजा व्यवर्द्धत महातेजा रोदसी पूरयन्निव॥३॥
तं दृष्ट्वा भयवित्रस्ता देवाः४ शक्रपुरोगमाः॥ कर्त्तव्यं नाभ्यपद्यंत तदा गुरुर्देवाच रु
॥४॥ तपसा तु महाग्ने हृतप्रलेन नियमेन च॥ अजेयोयं महातेजा वृत्रः श
त्रुर्विनाशकः॥५॥ आराधयंति ते देवं परमेश्वरमव्ययं॥ वृत्रेणावेष्टितपु
रा न हत्रे जेष्यथ माचिरं॥६॥ देवा ऊचुः॥ गुरो केन विधानेन कीदृशो व्रत
तेन च॥ आराधनीयो गौरीशो ह्यस्माभिर्जयकामुकैः॥७॥ तद्वदस्व सु
राचार्य त्वं हि नः परमा गतिः॥ बृहस्पतिरुवाच॥ कार्त्तिकादिषु मासेषु
मंदवारे त्रयोदशी॥८॥ विशेषाच्छुक्लपक्षे तु सर्वकामकरी शुभा॥ तस्यां
प्रदोषसमये लिंगरूपी सदाशिवः॥९॥ पूजनीयो हि देवेंद्र सर्वकामसमृद्धये॥
स्नात्वा मध्याह्नसमये तिलामलकसंयुतः॥१०॥ शिवस्यार्चनं कुर्यात् धूपपुष्प
फलादिभिः॥ पश्चात्प्रदोषसमये स्नात्वा रंजितमानसः॥ यतः॥११॥ स्वयंभुस्था
पितं वापि पौरुषं यमपौरुषं॥ ज्ञानवतामपि दृष्टावाषवेन॥१२॥

स्नानाद्दहि स्थिते लिंगे गंगास्याच्युतगुणोत्तरं । दोषायाच्युतगुणोपुण्यमारण्यस्य च पूजे
ने ॥१३॥ वन्याच्युतगुणो प्रोक्तं लिंगमध्ये पर्वते स्थितो पार्वती नाशाय च्युतगुणो तपोवने समो
स्रेत ॥१४॥ कोट्या दसा स्थिते लिंगे प्रजितेस्यादनंतकं । एवं विशेषि लिंगानां
तीर्थानां त्रिपुलेभ्य शं ॥१५॥ ज्ञात्वा च शिवपूजार्थं विधिं शंभुं प्रपूजयेत् । कूपवा
पीतडागादिदेवखातनदीषु च ॥१६॥ ततः कुमाच्युतगुणं प्रोक्तं गंगायां स्या
दनंतकं । पंचपिंडान्समुद्धृत्य नस्नायात्परवारिणि ॥१७॥ ततः प्रदोषसमये स्नात्वा
नीयः समसदाशिवः ॥१८॥ ध्यानेनाथ
मौनेन समाचरेत् । दीपानां च सहस्रं दीपनीयैः पार्वतीपतितुष्टये ॥१९॥
थवा देवं शक्त्या शतदीपमाकल्पयेत् ॥ घृतेन दीपयेद्दीपानुपचारैः षोडशभिः लिंगरूपं सदाशिवः
। तथा फलैश्च धूपैश्च नैवेद्यैर्विविधैरपि ॥ प्रदक्षिणान्नमस्कारान् श
॥२०॥ एवं प्रदोषसमये नाम्नाभिः सर्वार्थसिद्धये ॥ शिवस्य परितुष्टये । नाम्नां शतेन रु
तमष्टोत्तरं तथा ॥२१॥ कुर्वीत विधिवद्भक्त्या नमो रुद्राय भीमाय नीलकंठाय वेधसे ॥ मा
द्रोसोस्नात व्यश्च स्तुतिप्रियः ॥२२॥ वृषभध्वजाय सोमाय
कपालिने सुरेशाय व्योमकेशाय वै नमः ॥२३॥ उमाकांत कपर्दिने ॥२४॥ तपोमया
सोमनाथाय ते नमः । दिगंबराय भर्गाय व्यालप्रियाय व्यालोपव्यालानां पत
पव्याघ्रायशिपिविष्टाय वै नमः ॥

येनमः ॥२५॥ महीधराय व्याघ्राय पशूनां पतये नमः । त्रिपुरांतकाय सिं
हाय शार्दूलायऋषभाय च ॥२६॥ मीनाय मीननाथाय सिद्धाय परमेष्ठि
ने । कामांतकाय बुद्धाय बुद्धीनांपतये नमः ॥२७॥ कपोताय विशिष्टा
य शिष्टाय परमात्मने ॥ वेदाय वेदबीजाय देवगुह्याय वै नमः ॥२८॥
दीर्घाय दीर्घरूपाय दीर्घार्थाय महाय च । नमो जगत्प्रतिष्ठाय
व्योमरूपाय वै नमः ॥२९॥ हीं गजासुरमहाकालय अंधकासुरभेदि
ने । नीलकंठाय हितशुक्लाय चंडमुंडप्रियाय च ॥३०॥ भक्तिप्रियाय देवाय
ज्ञानज्ञानाव्ययाय च । महेशाय नमस्तुभ्यं महादेवहराय च ॥३१॥ त्रिनेत्राय त्रिवे
दाय वेदांगाय नमो नमः । अर्थाय अर्थरूपाय परमार्थाय वै नमः ॥३२॥ विश्व
रूपाय विश्वाय विश्वनाथाय वै नमः । शंकराय च कालाय कालावयवरू
पिणे ॥३३॥ अरूपाय विरूपाय सूक्ष्मसूक्ष्माय वै नमः । श्मशानवासिने
तुभ्यं नमस्ते कृत्तिवाससे ॥३४॥ शशांकशेखराय वरुद्रभूमिमयाय
च । दुर्गाय दुर्गसाराय दुर्गावयवसाक्षिणे ॥३५॥ लिंगरूपाय लिंगाय लिं
गानां पतये नमः । नमः प्रलयरूपाय प्रणवार्थाय वै नमः ॥३६॥ धर्मप्रियाय
धर्माय धर्ममार्गप्रवर्तिने । नापज्ञोपदभोक्त्रे च यज्ञानां फलदायिने ॥३७॥

नमो नमः कारण कारणाय नेमस्ते ऽथ यातामनवस्वरूपिणे। त्रिपंच काय ॥ ४१ ॥
तेके ठ य गो गोरीपते सकलमंगलेहेतवे नमः ॥ ४२ ॥ इह स्तुतिं वाचा नाम्ना शत
महेशस्य अघोपविनियतः सदा प्ररक्षिणा नमस्कारैरेतैः संस्तवैः प्रयत्नतः ।
कार्यं प्रदोष समये तुष्ट्यर्थं शंकरस्य वा एवं ब्रुते समादिष्टे ते वशके महा
मतेः ॥ ४५ ॥ शीघ्रं कुरु महाभाग पश्चाद्धंद्वं कुरु मभो ॥ शंभोः प्रसादात्सर्व
तेमा विष्यति जयादिकं ॥ ४१ ॥ सूत उवाच ॥ वृत्रः केदा महेशानं समाराधयद
दरातोः कथं वैश्यवरं प्राप्तः पुराकृत्यं वद्द्विजः ॥ ४२ ॥ हेमं स्यां तरुवाच ॥ दे
वोस्य यं महा तेजास्तपस्वी तपसा पुरा ॥ शिवप्रसादयामास पर्वते गंधमादने ।
४३ ॥ नाम्ना चित्ररथो राजा वनं चित्ररथस्य तेन । एतज्जानीहि भो द्विजवपुयो ।
समीपतः ॥ ४४ ॥ पश्चिन्वने महाभागा वसंतिस्मेहदूमेषः ॥ तस्मांच्चैत्ररथं नाम
वनपरमपमंगलं ॥ ४५ ॥ तस्य राज्ञः शिवेनेव यानेन परमाद्भुतं कामगं किंकि
णीयुक्तं सिद्धचारणसेवितं ॥ ४६ ॥ गंधर्वैरस्य रायुक्तः किंनरैरूपशोभितं ॥
तेन सोनेव यानेन नष्टच्चिवीपर्यटन्पुरा ॥ ४७ ॥ तथा गिरीन्समुद्रांश्च द्वीपां
श्चादेदिपांस्तथा । एकदा पर्यटन्नरराजो नाम्ना चित्ररथो महान् ॥ ४८ ॥ कैला
समागमेस्त त्रददर्शोपरमाद्भुतं ॥ तथा सभां महेशस्य गणैश्चैवविराजितां ॥ ४९ ॥ २

अर्द्धांगलग्नया देव्या शोभितं च महेश्वरं । निरीक्ष्य देव्या सहितं सरासिवं कर्पू
रगौरं वरमंबुजेक्षणं ॥ ५० ॥ कपर्दिनं चंद्रकलाविभूषितं गंगाधरं देववरं
तदानीं । प्रहस्य राजा च तदा गिरीशं न्यैपान्वितं वाक्यमिदं बभाषे ॥ ५१ ॥
वयं च शंभो विषयान्विता स्म स्त्रीसंगतास्त्रीजितास्मपि च । लोके
मध्ये वयमेव वाक्ता स्त्रीमेव न लज्जावानेव कुर्मः ॥ ५२ ॥ एवं वाक्यानं
श्राम्याह महेशः प्रहसन्निवा उवाच न्यायसंयुक्तं सर्वेषामपि श्रृण्वतां ॥ ५३ ॥ मयं लोकापवादाच्च सर्वेषामपि नाथ्या । भक्षितं कालकूटं
मे सर्वेषामपि दुर्जरं ॥ ५४ ॥ लोकातीतं च मेचैत्रं तथाप्युपहसस्य सौ
। ततांश्च त्ररथं देवी गिरिजा वाक्यमब्रवीत् ॥ ५५ ॥ गिरिजोवाच ।
रे दुरात्मन्कथं चेश्वरं कस्त्वोपहास्य ते ॥ मया सहैव मदोमनेड
श्यसे कर्मणः फलं ॥ ५६ ॥ साधवो नास्य मदिता नोपुपसी संकरोति यः । दे
वोका पथ वा मर्त्यः स विज्ञेयोऽधमाधमः ॥ ५७ ॥ एते मुनीश्वरा महा
नुभावास्तथा ह्यमी ऋषयो वेदगर्भाः । तपेवं सर्वे सनकादयो ह्यमी
अज्ञास्तु किं ये शिवमर्चयंते ॥ ५८ ॥ मुरसर्वेषु जनेषु नमितं सम
कएवा ध्यंनचापरो जनः ॥ तस्मादसि स्तब्ध महेश्वरं तं वां संशिक्षयन्
वकुर्याद्ध्येवा ॥ ५९ ॥ अस्मात्तत्ते हि मा चिलानीश्वरेद यो मेसुवा सुदुमंते ॥

Indira Gandhi National Centre for the Arts

एवं शापस्तया दत्तो भक्त्या गौर्या राजसत्तम ॥ ६१ ॥ राजा चित्ररथः सद्यः पाप-
तस्य हरस्तादेवः ॥ आसुरीं योनिमासाद्य छिद्रश्रोत्री नाम्ना भवत्तदा ॥ ६२ ॥
तपसा परमेणैव तुष्टा सर्वा जनतः कुमारः तपसा ब्रह्मचर्येण शंभोराराध्य
नेन चाह्यः ॥ वृत्तेनानेन च बलीत्तं तुष्टः कस्यानकेनचित् ॥ आसुरेणाद्विभावेन
व्यंगपचेत्र व्रतं परा ॥ ६३ ॥ तेन छिद्रेण चैवास्यापश्चात्त्रयो भविष्यति तस्मात्त्व
मपि देवेन्द्र कार्त्तिके चेद्व्रतं शुभं ॥ ६४ ॥ हनिष्यसि महाबाहो वृत्रं नाम न संशो
यः ॥ गुरोस्तद्वचनं श्रुत्वा उवाचाथ शतक्रतुः ॥ ६५ ॥ सोद्यापनं विधिं ब्रूहि प्रदा
यस्य च मे गुरो ॥ बृहस्पतिरुवाच ॥ कार्त्तिके मासि संप्राप्ते मंदवारे त्रयोदशी ॥ ६६ ॥
संपूर्णे तु भवेद्यासास्समर्प्य व्रतसिद्धये ॥ वृषभो राजतः कार्यः पृष्ठस्थे तस्य
पीठकं ॥ ६७ ॥ तस्योपरि न्यसेद्देवमुमाकान्तं त्रिलोचनं ॥ पंचवक्त्रं दशभुजं वा
द्वौ गिरिजासती ॥ ६८ ॥ सौवर्णीं प्रतिमां कृत्वा तां त्र्यम्बकुमेजलान्वितामेव
रत्नफलोपेतं पंचपल्लवचर्चितं ॥ ६९ ॥ चंदनेन सुगंधेन मिश्रितं शोभितं
तथा ॥ रूप्यपात्रं ततः कृत्वा कुंभस्योपरि विन्यसेत् ॥ ७० ॥ अशक्तो मृन्म
यं कुंभं वंशपात्रमथापि वा ॥ पर्णशरावं वा स्थाप्य सौवर्णीं प्रतिमां तथा ॥ ७१ ॥ 3
गौर्याः स्थाप्य तदुपरि स्थाप्य वस्त्रमाल्यादिभूषणैः ॥ पूजयेद्विधिविधानेन रात्रौ

जागरणं चरेत् ॥ ७२ ॥ पुष्पमंडपिकामध्ये कदली श्रद्धासमन्वितः ॥ पंचामृतैः स्न
पनं तत्तन्मंत्रैस्तु कारयेत् ॥ ७३ ॥ गोक्षीरधाम देवेश गोक्षीरेण मया कृतं ॥
स्नपनं देवदेवेश गृहाण परमेश्वर ॥ ७४ ॥ दुग्धमंत्रः ॥ दध्ना चैव मया देव स्न
पनं क्रियते भव ॥ गृहाण भक्त्या दत्तं मे सुप्रसन्नो भवाव्यय ॥ ७५ ॥ दधिमंत्रः ॥ स
र्पिषा देवदेवस्य स्नपनं क्रियते पुनः ॥ उमाकान्त गृहाणेदं श्रद्धया सुरस
त्तम ॥ ७६ ॥ घृतस्नानमंत्रः ॥ इदं मधु मया दत्तं तव तुष्ट्यर्थमेव च ॥ गृहाण शंभो
मे भक्त्या मम शांतिप्रदो भव ॥ ७७ ॥ मधुस्नानमंत्रः ॥ सितया देवदेवेश स्नपनं
क्रियते मया ॥ गृहाण श्रद्धया दत्तं सुप्रसन्नो भव प्रभो ॥ ७८ ॥ एवं पंचामृतेना
देः स्नपनीयो वृषध्वजः ॥ आवाहयेत्तु प्रथमं मंत्रेणानेन सुव्रती ॥ ७९ ॥ ए
ह्येहि त्वमुमाकान्त स्थाने चात्र स्थिरो भव ॥ यावद्व्रतसमाप्तिं तावत्त्वं दी
नवत्सल ॥ ८० ॥ आवाहनं ॥ आसनेस्मिन्नुमाकान्त सुखस्वर्णे सुनिर्म
ले ॥ ८१ ॥ उपसद्म देवेशानीं सर्वशांतिप्रदो भव ॥ ८२ ॥ आसनं ॥ पाद्यं च
मया रत्नं पुष्पगंधसमन्वितं ॥ गृहाण देवदेवेश प्रसन्नो वरदो भव ॥
८२ ॥ पाद्यं ॥ तोयं पात्रस्थितं तोयं फलगंधादिसंपुतं ॥ गृहाण देवदेवेश
मया दत्तं हि भक्तितः ॥ ८३ ॥ अर्घ्यं ॥ शीतलं निर्मलं तोयं कर्पूरेण सुवासि

Indira Gandhi National Centre for the Arts

हतं॥आचम्यतां सुरश्रेष्ठ मया दत्तं हि भक्तितः॥८४॥आचमनीयं॥तत्स्वं
चामृतैः स्नापयस्नापये शोधितैर्जलैः॥ कावेरी नर्मदा वेणी तुंगभद्रा
सरस्वती॥ गंगा च यमुना चैव ताभ्यः स्नानार्थमाहृतं। गृहाण त्व
मुमाकांत स्नानाय श्रद्धया जलं॥८६॥पतद्दौसौ मया दत्तं सोत्तरीयं
सुशोभनं॥ गृहाण त्वं सुरश्रेष्ठ मम चायुःप्रदो भव॥८७॥वस्त्रं॥यज्ञो
पवीतं सौवर्णं मया दत्तं च शंकर॥ गृहाण परया तुष्ट्या तुष्टिदो भव स
र्वदा॥८८॥यज्ञोपवीतं॥सुगंधं चंदनं देव मया दत्तं वै प्रभो॥ भक्त्या पर
मया शंभो सुगंधं कुरु मां भव॥८९॥चंदनं॥मालतीकेतकीचंपका
दीनि कुमुदान्युत्पलानि च॥ बिल्वपत्राणि मंदारं धत्तूरं बृहतीद्रो
तीं॥९०॥पूजार्थं गृह्यतां देव नीलकंठ नमोस्तु ते पुष्पं॥ पंचविंशि
खं परमं सर्वौषधिविनिर्मितं॥ गृहाण परमेशान मम शास्य धर्मेव च
॥९१॥धूपं॥दीपं च परमेश शंभो घृतप्रज्वलितं मया। दत्तं गृहाण दे
वेशाम ममेज्ञानप्रदो भव॥९२॥दीपं॥दीपावलीं मया दत्तां गृहाण परमे 4
श्वर॥ आरार्तिकप्रदानेन मम तेजःप्रदो भव॥९३॥आरार्तिक्यमंत्रं॥
याम्यस्योदनपूपापयसादिसमन्वितं॥ नैवेद्यं विविधं दत्तं म

स्वामे प्रतिगृह्यतां॥९४॥नैवेद्यं॥कर्पूरैलालवंगादिपूगीफलसम
न्वितं॥ तांबूलं कल्पितं भक्त्या गृहाण गिरिजाप्रिय॥९५॥तांबूलं॥इदं फ
लमिति फलं॥ हिरण्यगर्भगर्भस्थमिति दक्षिणां॥ निपत्य दंडवद्भूमौ प्र
णम्य च पुनः पुनः॥ क्षमापयित्वा देवेशं रात्रौ जागरणं चरेत्॥९६॥गी
तवादित्रनृत्याद्यैर्गृहे वा देवतालये॥ वितानमंडपं कृत्वा नानाश्चर्य
र्यसमन्वितं॥९७॥प्रभाते याते नु शार्वर्यां मुदिते रविमंडले। स्नात्वा पु
नः समभ्यर्च्य शंभुं माल्याद्यसेन च॥९८॥आचार्यं च सपत्नीकं व
स्त्रालंकारचंदनैः॥ तोषयित्वा शुचिं दांतं गां च दद्यात्पयस्विनीं॥९९
ब्राह्मणान्भोजयेत्पश्चाद्दक्षिणाभिः प्रतोषयेत्॥ नारीं नानाश्च संतर्प
अच्छिद्रं चैव वोचेत्ततः॥१००॥ [illegible] ततो ब्राह्मणान्बंधुभिः
सहितः शुचिः। हरिस्मरन्शिवे भक्त्या भुंजीत नियतो व्रती॥१०१॥
अनेनैव विधानेन कुर्याद्यापनं बुधः॥ एवं यः कुरुते भक्त्या
प्रदोषव्रतमुत्तमं॥१०२॥ शनिवारेण संयुक्तं सोद्यापनविधिं नरः॥
आयुरारोग्यमैश्वर्यं [illegible] पुत्रपौत्रमवाप्नुयात्॥१०३॥ [illegible]

national Centre for the Arts

त्प्रसादाच्छंकरस्य ना [illegible] ... सदा [illegible]
शनिप्रदोषविधिना [illegible] वं [illegible] ॥ एवं निशम्य गुरुणा [illegible]
तं तदा नीलिंडोप्यनेनवि [illegible] स्याल्लो [illegible] संतमिव दैत्य
पतिं प्रवृद्धं वृत्रं रणात् गमय [illegible] ते पुष्या ११ ॥ इति श्रीस्कंदे
पुराणे केदारखंडे शनिप्रदोषव्रतमाहात्म्यं ॥ शुभमस्तु ॥